

IOSIF STALIN ÎN REPREZENTĂRILE FILATELICE ROMÂNEȘTI

Octav Negrea*

Abstract

Ever since the appearance of postage stamps in the first half of the 19th century, they have been seen, beyond the practical side, as potential "tools" carrying visual messages, reaching, in a short period of time, to be included in the gear of disseminating the ideas of different political regimes, regardless of their orientation. The dictatorial regimes of the 20th century, regardless of the geographical area, recognized in postage stamps the potential of penetration and disenchantment, among the population, of visual propagandistic messages. From the point of view of the effectiveness of this means of visual transmission of some symbols or images of some political leaders, it is impossible, today, to quantify, the attempt of such an approach can be considered... an extravagance doomed to failure. However, political regimes did not hesitate to use philately for the purpose of preaching "noble ideals", dictatorial regimes can be considered as being among the most effective in this direction (if we think about the number of issues and postage stamps issued), regardless of the topics covered. As far as we are concerned, from the multitude of philatelic issues issued by the communist power in Bucharest, after the forced abdication of King Michael, in this article we have submitted to the attention of historians, but also to the general public, a number of five stamps (to begin with), from as many philatelic issues, which have Joseph Visarionovici Stalin as the subject of the propaganda message, covering the time interval between the years 1949-1952. Beyond a brief description for each stamp, and a timid interpretation of their visual message, is important, from our point of view, as in the analysis and interpretation of the Romanian communist propaganda phenomenon (and not only), to take into account philately, thus trying to understand its role, purpose and place in the gear of political communications.

Key words: Stalin, stamp, postage stamp, philatelic issue, propaganda, communist regime.

„Sunt un om vizual. Mă uit, mă uit, mă uit. Înțeleg lucrurile prin ochii mei”, încercând să se auto-definească, Henri Cartier-Bresson, de fapt, definea un întreg sistem de înțelegere și interpretarea a realității înconjurătoare de-a lungul istoriei umanității, mai mult emoțională decât rațională, prin intermediul unuia dintre cele cinci simțuri: văzul (Chéroux 2008 coperta 2). Imaginile create de om de-a lungul evoluției sale, astfel, au contribuit la transmiterea mesajelor și informațiilor, transformându-se în timp, odată cu dezvoltarea societății, în mod conștient în instrumente ale propagandei. La acest spectacol al lumii de transmitere a mesajelor cu ajutorul imaginilor, la jumătatea secolului al XIX-lea, s-a alăturat și filatelia (cu toate elementele care o compun). Indiferent că sunt mărci ori cărți poștale, mărci poștale uzuale, simple ștampile aplicate, textele și ilustrațiile realizate reprezintă o sursă importantă de informații dar, din păcate, subapreciată în cercetarea istorică românească. Conținutul și designul lor, toate informațiile pe care acestea le

---

* Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova, Ploiești.
E-mail: octav.negrea@gmail.com

transmit, reflectă evoluțiile social-politice și economice ale unui spațiu geografic determinat, spațiul românesc în cazul prezentului studiu.

După preluarea totală a puterii de către comuniști prin abdicarea forțată a Regelui Mihai la 30 decembrie 1947, România a intrat în sfera de influență a Uniunii Sovietice, fapt care a marcat evoluția social-economică și politică a societății românești, proces cu puternice efecte, care se resimt și astăzi în plan social. Odată cu instalarea regimului comunist în România, treptat, chiar dacă termenul a fost indicat de către Nikita Hrușciiov (cu ocazia celui de-al XX-lea Congres al P.C.U.S. - 25 februarie 1956), în propaganda vizuală comunistă își vor face simțită prezența germenii cultului personalității (<https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/khrushchevs-secret-speech-cult-personality-and-its-consequences-delivered-twentieth-party>, accesat octombrie 2022). Primele manifestări ale cultului personalității în spațiul vizual românesc, chiar dacă acesta nu a fost asumat imediat după instaurarea comunismului, le putem identifica prin numărul ridicat de reprezentări grafice, fotografiile ori jurnale de cinema, unde figurile celor mai importanți lideri ai mișcării muncitorești, dincolo de omniprezența acestora în cele mai diverse situații, domină întreg câmpul vizual ori, în cazul jurnalelor cinematografice, sunt subiectul central al imaginilor. Chiar dacă nu putem vorbi în primii ani ai regimului comunist din România de o dimensiune a cultului personalității de genul celei manifestate în a doua jumătate a deceniului opt al secolului al XX-lea, în care subiectul principal a fost Nicolae Ceaușescu, prezența cvasi-permanentă în câmpul vizual a figurilor celor mai importanți lideri comuniști avea rolul, pe lângă cel de a schimba subiectul „adorăției”, de impunere în conștiința societății a unor noi lideri care trebuiau să se bucure de o „iubire nemărginită” din partea poporului. Inspirându-se din propaganda sovieticilor și beneficiind de ajutorul nemijlocit al acestora, drumul de urmat al propagandiștilor români într-o oarecare măsură era deja trasat.

Încă de la nașterea Uniunii Sovietice în decembrie 1922, propaganda a fost un instrument politic important în răspândirea principiilor și ideologiei comuniste, atât în interiorul cât și în exteriorul granițelor sovietelor. Acest lucru a fost realizat prin articole de presă și jurnale cinematografice, afișe și fotografii, picturi, sculpturi, mărci poștale, toate acestea definind o artă cu un caracter unic, înregimentată politic în edificarea „omului nou”. În plus, toate aceste manifestări ale propagandei sovietice aveau rolul de a sublinia și întări „rațiunea de a fi” a unui stat doar al celor care muncesc și locul pe care acesta ar trebui să-l ocupe în lume, oferind chiar și aceluia care nu locuiau în spațiul sovietelor sentimentul, dacă nu de apartenență nemijlocită la acesta, măcar de speranță într-un viitor luminos în urma unei revoluții universale victorioase. Și în spațiul românesc propaganda vizuală sovietică, după actul de la 23 august, a cunoscut o creștere extrem de semnificativă, iar marca poștală a fost parte integrantă a acesteia, cu un grad de pătrundere la nivelul întregii societăți greu de cuantificat.

Încă de la apariția primelor mărci poștale românești în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, ilustrarea acestora cu chipurile personalităților vieții social-politice și culturale în timpul vieții, autohtone ori din afara țării, a fost în general excepția decât regula. În această direcție se înscriu emisiunile filatelice dedicate lui Alexandru Ioan Cuza (1864 și 1865) și familiei regale, mareșalului Ion Antonescu, liderului comunist dr. Petru Groza (pe un timbru al emisiunii dedicat reformei agrare din 1946) și dictatorului Nicolae Ceaușescu (începând cu anii '80), dar unor personalități precum Adolf Hitler, Benito Mussolini, Iosif Vissarionivici Stalin, ca să enumerăm doar câteva personaje nefaste ale vieții politice ale secolului trecut (Scăiceanu 2020 327).

După 6 martie 1945, instalarea guvernului Groza și mai ales în noul context politic de după 30 decembrie 1947, numărul emisiunilor filatelice românești care au ca subiect ilustrativ elemente ale propagandei comuniste cresc semnificativ. Numai pentru anul 1948 dintr-un total de circa 22 de emisiuni filatelice (în fapt, 21 + o retipărire probabil cu

supratipar - *Prietenia româno-bulgară*), pe un număr de treisprezece emisiuni pot fi identificate cu ușurință elemente specifice ale propagandei comuniste. Începând cu acest an, în tiraje mai mari sau mai mici, în ilustrația filatelică românească își fac loc tot mai pregnant chipuri de tineri muncitori și țărani muncitori (emisiunile dedicate U.T.M. sau zilei de 1 Mai), simboluri precum secera și ciocanul, flamurile roșii sau tricolore, efigiile unor eroi căzuți pe altarul mișcării muncitorești (reprezentările lui Filimon Sârbu și I. C. Frimu), ori ale celor mai importanți corifei ai mișcării de emancipare socială a celor oproșiți (Marx, Engels, Lenin etc). Printre personalitățile marcante ale mișcării muncitorești universale ale căror efigii au apărut încă din timpul vieții acestora în mod surprinzător în iconografia comunistă a mărcilor poștale românești, a fost începând cu anul 1949 și cel al intitulatului „părintele națiunilor”, Iosif Vissarionovici Stalin. Astfel, prima reprezentare a marelui prieten al popoarelor pe o marcă poștală emisă de autoritățile comuniste de la București a avut loc cu ocazia lansării, la 1 Noiembrie 1949, a emisiunii dedicate Săptămânii Prieteniei Româno-Sovietice (Pl. 1, Fig.1).

În articolul intitulat *Viitoarea noastră emisiune de timbre*, articol apărut chiar în data de 1 noiembrie (ziua lansării mărcii poștale), pe lângă menționarea datei de apariție a emisiunii, sunt oferite și câteva informații considerate a fi relevante de către colectivul redacțional pentru filателиști: „[...] E vorba de o singură valoare care va cuprinde două desene separate fără ca unul din aceste desene să fie considerat cupon-anexă, sau vigneta. Este o inovație în filatelia noastră. Executat după schițele pictorului D. Știubei, timbrul urmează să apară dantelat și nedantelat, în coli de câte 25 de bucăți, pe hârtie velină cu filigran R.P.R. și cu o valoare nominală de 20 lei. Odată cu punerea lui în circulație, va fi emis și un plic special cu ștampila Primei zile” (Filatelie... noiembrie 1949 8). Totuși, prima menționare în legătura cu apariția acestei emisiuni filatelice, dar fără să fie subliniată și punerea în circulație cu această ocazie a unui plic dedicat primei zile a emisiunii, a fost pe data de 1 octombrie, în cadrul rubricii *Ultimele noastre emisiuni pe anul 1949*: „La 1 Noiembrie, cu prilejul Săptămânii Prieteniei Româno-Sovietice, va apărea un timbru special, care prin felul cum va fi prezentat va constitui o inovație în materie de tehnică timbrologică. Timbrul acesta va fi anume astfel conceput încât va reproduce două desene separate și totuși în același cadru. Primul desen va oglindi dragostea și recunoștința poporului român față de Uniunea Sovietică, iar al doilea va arăta participarea Republicii Populare Române în lagărul forțelor păcii, democrației și progresului, condus de Uniunea Sovietică, împotriva ațâțătorilor la război.” (Filatelie... octombrie 1949 5).

Realizat pe o hârtie albă cu filigran XV- R.P.R., în tehnica heliogravurii, după o machetă realizată de Dimitrie Știubei, timbrul de culoare roșie a fost tipărit într-un număr total de 300.000 bucăți dantelate (13 1/2, 14 1/2) și nedantelate (Dragomir, Surpățeanu 1974 245). Elementele grafice din primul desen, așa cum au fost sugerate în articolul din octombrie 1949 al revistei filatelice menționate, respectă într-un totuși linia propagandistică vizuală comunistă, toate canoanele impuse (importate) de regimul comunist în privința exprimării prin imagine a noii orânduiri. În acest sens, trebuie menționat faptul că probabila sursă de inspirație a machetatorului acestei emisiuni filatelice cu chipurile lui Lenin și Stalin a fost un afiș apărut în 1933 în ziarul Pravda, realizator fiind unul dintre pionierii artei propagandistice sovietice și a fotomontajului rus, Gustav Klucis (Gustav Klucis) (<https://www.productivearts.com/publications/>, accesat ianuarie 2023) (Pl. 1, Fig. 2). În fața efigiilor celor doi lideri ai mișcării muncitorești înscrise într-un medalion înconjurat cu două ramuri de cununi de laur pe fond de culoare roșie (sugerând steagul roșu al mișcării muncitorești), un copil și o tânără (probabil mama copilului), le oferă în semn de recunoștință buchete de flori celor doi corifei ai mișcării muncitorești. Cât de sinceră era recunoștința și dragostea poporului român la momentul respectiv față de Uniunea Sovietică și față de „părintele popoarelor” în mod special, o cunoaștem din modul

în care partidul clasei muncitoare a știut să trateze acele elemente reacționare, dușmănoase și răuvoitoare, adică pe cei care nu nutreau sentimente de „recunoștință și dragoste” și cu o atitudine care nu se încadra în linia adevărului unic.

Alături de mesajul gestului simbolic din care ar fi trebuit să se înțeleagă dragostea profundă a poporului român pentru cei doi lideri de la Moscova, timbrul ne mai transmite un alt mesaj. Vorbim de un mesaj de identificare a forței și de recunoaștere a celor care stau în spatele comuniștilor români, un mesaj aproape explicit de supunere în fața măreției celor doi, prin modalitatea aleasă de reprezentare. Chiar dacă se află poziționat în plan secund, medalionul cu efigiile celor doi reprezentanți de seamă ai mișcării comuniste care ocupă aproape un sfert din câmpul timbrului este așezat în poziție centrală, astfel încât câmpul vizual al privitorului să fie centrat, să stăruiască cât mai mult pe figurile celor doi. În fapt, se dorea înlocuirea unui simbol cu un altul, casa Regală exploatare fiind înlocuită de reprezentanții celor care doresc binele clasei muncitoare, se dorea instituirea unei noi credințe, impunerea unui nou adevăr. În privința celui de-al doilea desen al timbrului, mesajul transmis de mulțimea de oameni care poartă o multitudine de stindarduri fluturânde este cel de forță și hotărâre, de sugerare a faptului că oamenii muncii știu cine le reprezintă interesele (steagul U.R.S.S.-ului în prim plan), aliniindu-se cu toții în spatele măreției patrii a socialismului. Stindarul Republicii Populare Române purtat de un muncitor aflat în marș și situat în imediata apropiere a steagului Uniunii Sovietice, dar în spatele acestuia, demonstrează înregimentarea în rândul lagărului forțelor doritoare de pace și democrație populară, dar și totodată recunoașterea rolului principal jucat de U.R.S.S. în ansamblul democrațiilor populare, cât și subordonarea față de noua puterea suzerană.

Timbrul având dimensiunea de 42/52 mm a fost tipărit în coli de 50 de bucăți și nu de 25 de bucăți, așa cum s-a anunțat în articolul din 1 noiembrie 1949 (Catalog filatelic... 1954 20). Distribuția tirajului a fost de 200.000 bucăți timbre dantelate și 100.000 bucăți timbre nedantelate (Dragomir, Surpățeanu 1974 245).

În același articol de la debutul lunii noiembrie, fără niciun fel de descriere era menționată și emiterea unui plic prima zi a emisiunii. În realitate, cu această ocazie, conform Catalogului Filatelic al Republicii Populare Române pe anul 1957, au fost emise în realitate două plicuri cu aceleași elemente grafice și text, aferente celor două timbre (cu margine dantelată și nedantelată). Plicurile sunt de culoare albă, cu elemente grafice de culoare neagră reprezentând drapelele românesc și sovietic, aplicată fiind prin obliterarea timbrului o șampilă rotundă (diametrul de 3 cm, tuș de culoare roșie) care reprezintă steaua în cinci colțuri cu simbolul ARLUS, și textul: „Trăiască prietenia româno-sovietică. Poșta București. 1.XI.1949”. Textul, aplicat cu tuș negru, încadrează cele două drapele: „Administrația Poștelor și Telecomunicațiilor. Oficiul Filatelic. U.R.S.S.- R.P.R. Trăiască prietenia româno-sovietică. Prima zi a emisiunii 1. XI.1949” (Catalog filatelic... 1957 98-99) (Pl 1, Fig. 3). Cele două timbre ale emisiunii le vom regăsi de data aceasta împreună pe un plic asupra căruia vom reveni în cadrul unui articol viitor, în a cărui șampilă se pot observa elementele grafice ale celui de-al doilea desen al emisiunii, având următorul text: „București Poșta URSS În Fruntea Luptei Pentru Pace Noiembrie 1949” (Pl 1, Fig. 4).

O altă emisiune filatelică cu imaginea liderului suprem de la Moscova, I. V. Stalin, dedicată de data aceasta în mod exclusiv, va încheia anul filatelic 1949, cu ocazia zilei de naștere a acestuia. Anunțată încă din luna octombrie, în cadrul aceleiași rubrici unde a fost anunțată și emisiunea ARLUS, emisiunea filatelică, compusă dintr-un sigur timbru, a fost considerată de către propaganda comunistă drept cea mai prețioasă emisiune a anului acesta. Punerea ei în circulație a avut loc în luna decembrie și a fost „închinată împlinirii a 70 de ani de la nașterea marelui învățător și conducător al popoarelor” (Filatelier... octombrie 1949 5). Cu această ocazie, Administrația Poștelor și Telecomunicațiilor, prin presa comunistă, a anunțat organizarea unui concurs pentru realizarea machetei timbrului:

„[...] În acest scop se organizează un concurs pentru macheta timbrului. Concurenții vor executa două desene: portretul tov. I.V. Stalin și cadrul respectiv, ținând seamă că în interiorul cadrului respectiv desenul să fie estompat până la alb. Acest timbru se va tipări în două culori. Dimensiunea timbrelor va fi de 25/30 mm.” (România Liberă 10 Octombrie 1949 6) (Pl. 2, Fig.5). Pe aceeași temă, în revista *Filatelie, Șah, Cuvinte Încrucșate* din luna octombrie era dedicat un articol unde artiștii plastici interesați să participe la concurs primeau mai multe informații cu privire la realizarea machetei pentru emisiunea poștală: „[...] Desenul va reprezenta portretul Generalissimului I. V. Stalin, într-un cadru adecvat. Pentru ca timbrul să poată fi tipărit în două culori, artiștii concurenți vor executa două desene, unul cu portretul, iar celălalt cu cadrul ținându-se seama că interiorul cadrului (acolo unde se va imprima portretul) desenul să fie estompat până la alb. Dimensiunea timbrelor imprimate vor fi de 25/30 mm. Machetele vor fi executate mărite de cel puțin 10 ori, în raport cu dimensiunea mai sus arătată. Pe lângă desen, timbrele vor purta următoarele texte: Republica Populară Română! (fără prescurtare), Poșta, Lei, un spațiu necesar prețului format din 2 cifre, și I. V. Stalin 1879-1949. Machetele se vor executa numai în negru și vor fi depuse, până la data de 15 Octombrie a.c., la sediul Comisiunii pentru stabilirea normelor generale asupra emisiunilor de timbre speciale din Ministerul Comunicațiilor, str. Armenească Nr. 10, etaj III.” (Filatelie... octombrie 1949 4) (Pl. 2, Fig. 6). În luna noiembrie, în urma deliberărilor, în articolul *Emisiunea închinată Generalissimului Stalin*, a fost anunțat câștigătorul concursului, în persoana pictorului Ion Dumitrana: „[...] Timbrul se lucrează după macheta pictorului I. Dumitrana, în dimensiunea 28/33 mm. și având ca text, Glorie Marelui Stalin [...]” (Filatelie... noiembrie 1949 9) (Pl. 2, Fig. 7). Cu această ocazie, i-au fost oferite publicului cititor și câteva informații tehnice cu privire la emisiunea filatelică dedicată Marelui Stalin, din ultima lună a anului 1949. Alături de dimensiunea timbrului, 28/33 mm, era specificată valoarea lui (31 lei), numărul de bucăți de timbre per coală (100 buc./coală), modul detașării timbrului din coală, nedantelate, pentru cele tăiate sau dantelate, pentru cele detașate prin perforare, tipul de hârtie și, bineînțeles, menționarea tipului de filigran, R.P.R. (Filatelie... noiembrie 1949 9). Timbrul a fost pus în circulație în ziua de 21 decembrie 1949, cu ocazia împlinirii vârstei de 70 ani de către marele conducător, macheta acestuia fiind cel mai probabil inspirată după o fotografie (Pl. 3, Fig. 8). Tirajul acestuia s-a ridicat la un număr total de 1.500.000 de bucăți, distribuite în funcție de modul în care au fost detașate de pe coală, astfel: 1.400.000 bucăți dantelate și 100.000 nedantelate (Dragomir, Surpățeanu 1974 245). Tipărit în culoarea kaki (olive în cataloagele filatelice), atât pentru varianta dantelată cât și pentru cea nedantelată, timbrul îl înfățișează pe marele dascăl și conducător al clasei muncitoare din întreaga lume îmbrăcat în uniformă militară, dorind a se sublinia în acest fel probabil rolul important jucat de acesta în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Textul scris pe eșarfa desfășurată în baza timbrului, ținând cont de caracterul propagandistic al emisiunii, declamă cu exaltare și mândrie patriotică: „Glorie Marelui Stalin!” (Pl. 3, Fig. 9).

Marca poștală dedicată celebrării celei de-a 70-a aniversări a nașterii marelui învățător, în cele două variante ale sale (dantelat și nedantelat), avea să se regăsească și pe cele două plicuri de tipul prima zi a emisiunii. Timbrul mărit a fost imprimat în culorile brun (pentru timbru nedantelat) și violet (pentru timbrul dantelat), pe plicuri realizate din hârtie de culoare gălbuie (Pl. 3, Fig. 10-11). Având aceeași dimensiune de 9/16 cm și cu un tiraj de 4.000 perechi, plicurile au fost inscripționate cu următoarea legendă care încadra timbrul mărit al emisiunii: „Administrația Poștelor și Telecomunicațiilor. Oficiul Filatelic, Prima zi a emisiunii, 21.XII.1949”. Ștampila rotundă, aplicată pentru obliterarea timbrelor în tuș negru, are diametrul de 2 cm și următorul text: „București, Poșta, 21 Decembrie 1949” (Catalog filatelic... 1954 72).

Singura emisiune filatelică unde lui Stalin în persoană, comparativ cu emisiunea dedicată prieteniei româno-sovietice (1949), îi sunt înmânate buchete de flori de către doi copii a fost emisă în luna mai 1951 și a fost dedicată organizației de pionieri din România. Compusă dintr-o serie de trei mărci poștale având valorile de 1 leu, 11 și 35 lei, după o machetă grafică realizată de Ion Dumitrana, timbrul pe care este reprezentat Iosif V. Stalin are valoarea de 11 lei, fiind de fapt o reproducere după afișul apărut în 1950 și intitulat „Mulțumim dragă Stalin pentru o copilărie fericită!”, aparținând graficienei Nina Nikolaevna Vatolina (Bonnell 1997 220) (Pl. 4, Fig. 12-13). Emisiunea filatelică a cărei punere în circulație a avut loc în data de 8 mai (prima zi a emisiunii), a fost dedicată pionierilor și a avut un tiraj de 1.600.000 de bucăți (în total), în acest număr fiind incluse și cele 200.000 bucăți din valoarea de 35 lei, cu supratipar, emise cu ocazia reformei monetare din 1952 (Catalog filatelic... 1954 31). Realizate în tehnica heliogravurii pe hârtie albă cu filigran XV (R.P.R.), cu o dantelă 14 1/2:14 și 14:14 1/2 și având dimensiunea 26/42 mm, timbrele emisiunii au fost tipărite în coli de 100 de bucăți/coală, tirajul pe valorile mărcilor fiind distribuite astfel: timbru 1 leu – 200.000 bucăți, timbru 11 lei- 700.000 bucăți, timbru 35 lei – 700.000 bucăți (Catalog filatelic... 1954 31). Timbrul reproduce fidel elementele grafice ale afișului conceput și realizat de Nina Vatolina, diferența constând în lipsa coloristicii afișului original, optându-se pentru această marcă poștală, ca de altfel pentru întreaga emisiune, la utilizarea monocromiei. Un alt element grafic inspirat de data aceasta din emisiunea poștală apărută în decembrie 1949, este reprezentat de eșarfa desfășurată la baza timbrului. Textul înscris pe eșarfă consemnează în aceeași notă de extaz înălțător un presupus gând de glorie, sincer și profund, din partea copiilor români: „Slavă Marelui Stalin”. Cât de fericită era copilăria în România anilor '50 ai secolului trecut, mai ales a acelor copii ai căror părinți (și nu numai) au înțeles ce înseamnă, în sensul doctrinei de partid și al adevărului unic, să fii element reacționar și dușmănos e greu de presupus. După anii traumatizanți ai Războiului Mondial și perioada de incertitudine politică și tensiuni interne după actul de la 23 august 1944, instaurarea regimului democrației populare în România, în loc să aducă pacea și prosperitatea mult clamată de agitatorii și propagandiștii de stânga, a adăugat noi pagini în capitolul traumei colective, ori individuale, a copiilor: ura de clasă, ura față de cel care provenea dintr-un mediu care nu era pe placul puternicilor zilei. Și chiar dacă vorbim de un cult al personalității lui Stalin, în sensul pur al cuvântului, cu greu putem crede că acei copii români îi puteau mulțumi „părintelui popoarelor” pentru copilăria lor fericită, întâmplată la scurt timp de la instaurarea noului regim, așa cum au dorit să sugereze autoritățile comuniste (Kolchinsky 2013 51).

Emisiunea a fost însoțită de un plic prima zi, având ca desen mărit și tipărit în tuș de culoare roșie desenul mărcii cu valoarea de 11 lei, pe acesta fiind aplicate cele trei mărci ale emisiunii (text: „Pionierii. Prima zi a emisiunii”). Ștampila în tuș negru utilizată pentru obliterarea timbrelor aplicate plicului, este de formă rotundă și fără margini, cu un diametru de 3 cm, având ca text „Pionierii. R.P.R. București Poșta” (Catalog filatelic... 1957 110).

Ultimele două emisiuni filatelice românești pe care apar reprezentări ale lui Stalin, emise pe parcursul anului 1952, sunt dedicate organizației pionierilor (17 mai 1952, prima zi a emisiunii), și prieteniei româno-sovietice (7 noiembrie 1952, prima zi a emisiunii) (Pl. 4, Fig. 14-15). Realizate după machetele grafice create de Pavlin Nazarie pentru emisiunea „Pionierii” și de Leonida Nazarov pentru timbrul cu valoarea de 1.75 lei al emisiunii „Luna Prieteniei Româno-Sovietice”, acestea au fost ultimile mărci poștale emise de autoritățile comuniste de la București cu imaginea dictatorului sovietic. Chiar dacă alături de imaginea lui Stalin apare și chipul lui Lenin și, din punct de vedere al elementelor grafice reprezentate sunt respectate canoanele propagandei vizuale comuniste, nu se poate trece cu vederea faptul că profilele celor doi lideri comuniști, din cauza dimensiunilor reduse ale

medalioanelor în care aceștia sunt reprezentați, sunt greu recognoscibile, mai ales pentru emisiunea din noiembrie 1952 (Alexander Kolchinsky, 2013, pag. 51). În plus, pe marca poștală cu valoarea de 20 bani din emisiunea Pionierii, îndemnul pionieresc „În luptă pentru cauza lui Lenin și Stalin înainte” este greu lizibil, fiind scris cu caractere reduse din punctul de vedere al dimensiunilor. Ținând cont de aceste elemente, am putea suspecta, la o analiză a situației politice și a legăturilor dintre liderii comuniști de la Moscova și București, cât și la o primă vedere a acestor emisiuni filatelice, începutul răcirii relațiilor dintre partidele frățești din U.R.S.S. și R.P.R. Din punctul nostru de vedere, dimensiunile reduse ale caracterelor textului și imaginile neclare ale reprezentărilor lui Lenin și Stalin pot fi puse în legătură mai degrabă cu modul în care machetatorii celor două emisiuni filatelice au ales să reprezinte într-un câmp de mici dimensiuni precum cel al timbrelor mai multe elemente grafice specifice propagandei comuniste și nu reprezintă o distanțare semnificativă de Moscova, chiar dacă putem admite un presupus început de răcire a relațiilor româno-sovietice înainte de moartea lui Stalin (Roper 2000 33).

Până la moartea lui Stalin, reprezentarea imaginii liderului de la Moscova în filatelia românească, singur ori alături de Lenin, a fost extrem de redusă, urmând să dispară din reprezentările grafice ale mărcilor poștale românești după martie 1953. În intervalul 30 decembrie 1947 - 5 martie 1953, data decesului lui Stalin, imaginea lui a fost reprodușă pe un număr de cinci mărci poștale din tot atâtea emisiuni, dintre acestea pe doar două timbre Stalin fiind reprezentat singur (mărcile poștale din 1949 și 1951). Pentru celelalte trei timbre (un timbru apărut în anul 1949, două timbre apărute în anul 1952), Stalin, chiar dacă este situat în prim plan, apare alături de Lenin (poziționat în plan secund), celui dintâi menționat fiindu-i recunoscută în acest fel poziția de urmaș unic și direct al lui Lenin.

La mai bine de 30 de ani de la despărțirea brutală de regimul comunist din România, aducerea în discursul și cercetarea istorică a filateliei românești, chiar dacă este un domeniu de nișă, este absolut necesară. Dacă în privința rolului filateliei putem considera, plecând de la emisiunile care l-au avut ca subiect pe Stalin, că s-a încercat alături de celelalte instrumente mass-media ale timpului crearea și promovarea unei imagini favorabile puterii comuniste, schimbarea percepției despre comunism și comuniști în societatea românească, în lipsa unor studii și cercetări în această direcție, este imposibil astăzi de cuantificat.

Totodată, trebuie remarcat efortul concentrat la nivel de propagandă, depus de comuniștii români sub directa coordonare a sovieticilor, de schimbare și impunere, inclusiv cu ajutorul mărcilor poștale, a noilor valori sociale de creștere a încrederii, iar prin promovarea imaginii lui I. V. Stalin în noul regim de creare a unor noi valori artificiale. Imaginea lui Stalin de pe timbrele românești, chiar dacă a apărut într-un număr mic de emisiuni poștale, dar într-un număr ridicat din punct de vedere cantitativ, avea rolul de a sublinia, dacă mai era necesar, cine stă în spatele comuniștilor români (și nu numai). Reprezentările lui Stalin, prezentat ca un părinte iubitor și un lider atotputernic, inspirându-se și imitând într-o oarecare măsură limbajul iconografic religios, întruchipă în viziunea propagandiștilor noul idol spre care ar fi trebuit să se îndrepte devotamentul și recunoștința populației. Era singurul care avea puterea și forța să-i protejeze pe cei asupriți, să aibă grijă de cei obidiți, să-i înțeleagă pe cei prigoniți. Era părintele popoarelor și cel spre care trebuia să se îndrepte devotamentul tuturor. Dar mitul măreției lui Stalin, începând cu a doua zi după amurgul idolului, avea în timp să dispară prin ridicarea forțată a perdelei propagandistice care a ascuns adevărata față a unui regim ce s-a dorit a fi izbăvitor.

Bibliografie

- Kolchinsky 2013 – A. Kolchinsky, *Stalin on stamps and other Philatelic Materials: Design, Propaganda, Politics*, în *The Carl Beck Papers* 2031, 2013;
Catalog filatelic... 1954 – *Catalog filatelic oficial al timbrelor Republicii Populare Române*, București, 1954.
Catalog filatelic... 1957 – *Catalog filatelic al Republicii Populare Române*, București, 1957.
Chéroux 2008 – C. Chéroux, *Henri Cartier-Bresson*, Londra, 2008.
Scăiceanu 2020 – C. Scăiceanu, *Primele mărci poștale cu imaginea lui Nicolae Ceaușescu au apărut în Coreea de Nord*, în *ATF* 9, 2020, pp. 113-130.
Dragomir, Surpățeanu 1974 – K. Dragomir, A. Surpățeanu, *Catalogul mărcilor poștale românești*, București, 1974.
Filatelie... 1949 – *Revista Filatelie, Șah, Cuvinte Încrucișate*, anul VI, nr. 21, Noiembrie, București, 1949.
Roper 2000 – S. D. Roper, *Romania: The Unfinished Revolution*, Amsterdam, 2000.
Bonnell 1997 – V. Bonnell, *Iconography of Power: Soviet Political Poster under Lenin and Stalin*, Berkeley, 1997.
România Liberă – *Ziarul România Liberă*, anul VII, nr. 1576, 10 Octombrie 1949.

Resurse web

- <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/khrushchevs-secret-speech-cult-personality-and-its-consequences-delivered-twentieth-party>
<https://www.productivearts.com/publications/>
https://adt.arcanum.com/ro/view/RomaniaLiberă_1949_10/?query=Concurs%20Open+tru%20macheta%20unui%20timbru%20poștal%20reprezentând%20pe%20I.%20V.%20Stalin&pg=71&layout=s
[https://snl.no/Josef Stalin](https://snl.no/Josef+Stalin)

Explicația planșelor / Explanation of the plates

Planșa 1 – Fig. 1 - Prietenia Româno- Sovietică (colecția autorului); Fig. 2 – Afiș - fotomontaj Gustav Klutsis: Sub steagul lui Lenin, am fost victorioși în bătălia pentru Revoluția din Octombrie, 1933.

Plate 1 – Fig.1 - Romanian-Soviet friendship (author's collection); Fig. 2 - Poster-photomontage Gustav Klutsis: Under the banner of Lenin, we were victorious in the battle for the October Revolution, 1933.

Planșa 2 – Fig. 3 - Plic prima zi a emisiunii (colecția autorului); Fig. 4 - URSS În Fruntea Luptei Pentru Pace Noiembrie 1949, (colecția autorului).

Plate 2 – Fig. 3 - Envelope the first day of the stamp issue (author's collection); Fig. 4 - USSR at the forefront of the struggle for peace November 1949 (author's collection).

Planșa 3 – Fig. 5 - Facsimil, articol Concurs pentru macheta unui timbru poștal reprezentând pe I. V. Stalin, România Liberă, Anul VII, Nr. 1576, 10 Octombrie 1949; Fig. 6 - Facsimil, articol Concurs artistic pentru macheta timbrului închinat sărbătoririi a 70 ANI DELA NAȘTEREA MARELUI învățător al clasei muncitoare IOSIF VISARIONOVICI STALIN, Revista Filatelie, Șah, Cuvinte

Încrucișate, Octombrie 1949; Fig. 7 - Facsmil, articol Emisiunea închinată Generalisimului Stalin, Revista Filatelie, Șah, Cuvinte Încrucișate, Noiembrie 1949.

Plate 3 – Fig. 5 - Facsimile, the paper Competition for the layout of a postage stamp representing I. V. Stalin, Free Romania, Year VII, No. 1576, October 10, 1949; Fig. 6 - Facsimile, paper Artistic competition for the model of the stamp dedicated to the celebration of the 70th ANNIVERSARY OF THE BIRTH OF THE GREAT teacher of the working class IOSIF VISARIONOVICI STALIN, Philately Magazine, Chess, Crosswords, October 1949; Fig. 7 - Facsimile, article Emission devoted to Generalissimo Stalin, Philately Magazine, Chess, Crosswords, November 1949.

Planșa 4 – Fig. 8 - Fotografie I. V. Stalin; Fig. 9 - 70 ani I. V. Stalin (colecția autorului).

Plate 4 – Fig. 8 - photo I. V. Stalin; Fig. 9 - 70 years I. V. Stalin (author's collection).

Planșa 5 – Fig. 10-11 - Plic prima zi a emisiunii (colecția autorului).

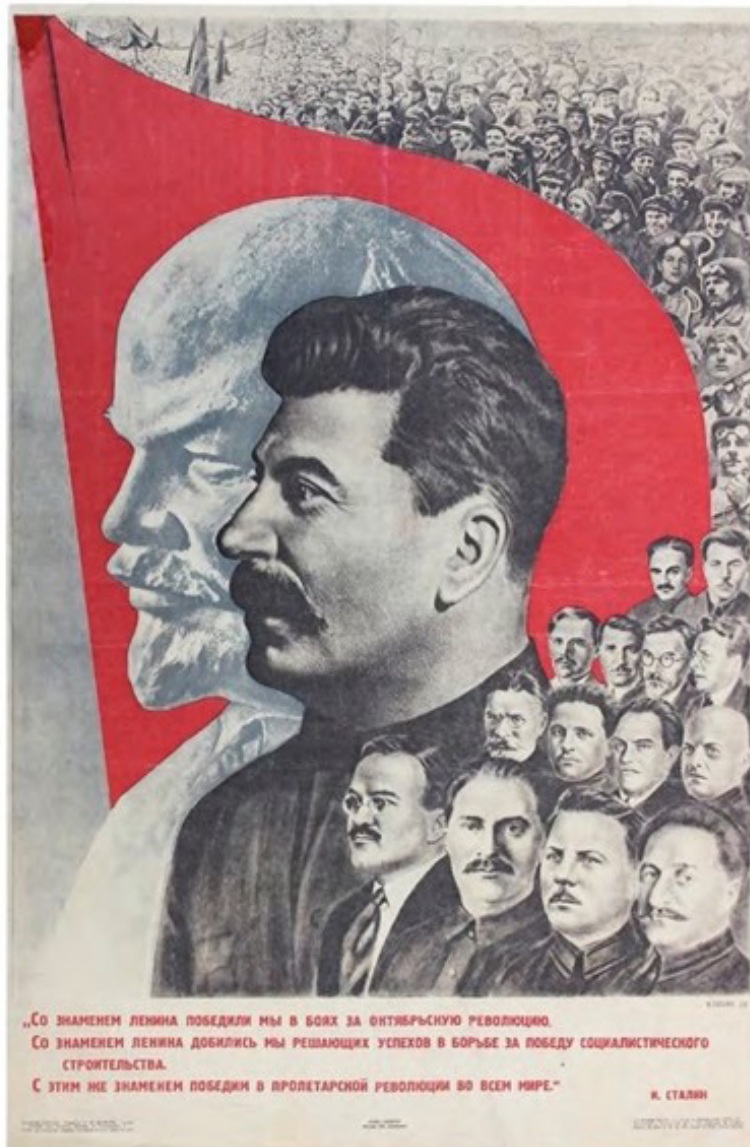
Plate 5 – Fig. 10-11 - Envelope the first day of the issue (author's collection).

Planșa 6 – Fig. 12 - Pionierii (II) (colecția autorului); Fig. 13 - Afiș Nina Vatolina - Mulțumim dragă Stalin pentru o copilărie fericită!, 1950; Fig. 14 - Pionierii (III) (colecția autorului); Fig. 15 - Luna prieteniei Româno-Sovietice (colecția autorului).

Plate 6 – Fig. 12 - Pioneers (II) (author's collection); Fig. 13 - Poster, Nina Vatolina - Thank you dear Stalin for a happy childhood!, 1950; Fig. 14 - Pioneers (III) (author's collection); Fig. 15 - Month of Romanian-Soviet friendship (author's collection).

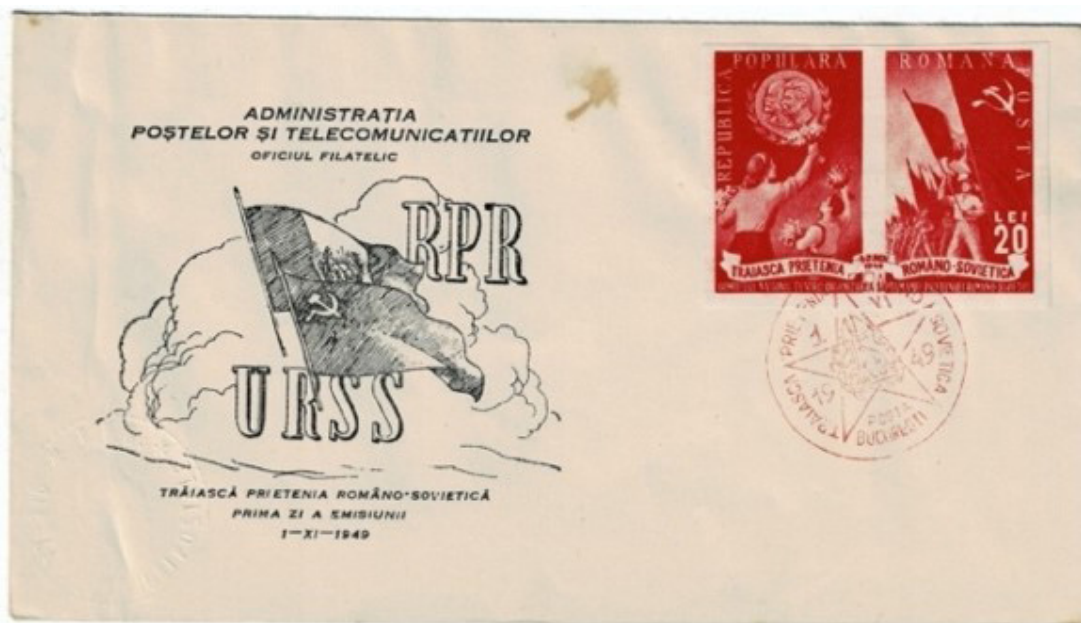

1.

2.

Planşa 1

3

4.

CONCURS PENTRU MACHETA UNUI TIMBRU POȘTAL REPREZENTÂND PE I. V. STALIN

Administrația Poștelor și Telecomunicațiilor va scoate în cursul lunii Decembrie ultima emisiune de timbre a anului.

Emisiunea va fi închinată împlinirii a 70 ani de la nașterea marelui învățător și conducător al popoarelor Iosif Vissarionovici Stalin.

În acest scop se organizează un concurs pentru macheta acestui timbru.

Concurenții vor executa două desene: portretul tov. I. V. Stalin și cadrul respectiv, ținând seamă că în interiorul cadrului desenul să fie estompat până la alb. Acest timbru se va tipări în două culori.

Dimensiunea timbrului va fi de 25/30 mm.

Machetele vor fi depuse până la

data de 15 Octombrie a. c. la Ministerul Comunicațiilor, Comisiunea Filatelică, str. Armenească nr. 10, etajul III.

Întâlnire cu cititorii organizată de revista «Cum vorbim»

Dorind să strângă mai mult legăturile cu cititorii săi din Capitală, revista „Cum vorbim” anunță pentru Duminică 9 Octombrie, ora 9, o întâlnire cu cititorii, care va avea loc în sala „Dalles”.

Toți cei care se interesează de problemele de limbă sunt rugați să ia

parte.
Intrarea liberă.

5.

CONCURS ARTISTIC

pentru macheta timbrului
închinat sărbătoririi a

70 ANI DELA NAȘTEREA MARELUI
învățător al clasei muncitoare
IOSIF VIȘARIONOVICI STALIN

În dorința de a obține maximum de nivel artistic și ideologic în execuția plastică a timbrului închinat aniversării a 70 ani de la nașterea marelui învățător al clasei muncitoare, Generalissimo I. V. Stalin, Administrația Poștelor și Telecomunicațiilor, prin comisiunea filatelică de pe lângă Ministerul Comunicațiilor, un concurs cu următoarele premii:

Premiul I	lei 14.000
Premiul II	lei 3.000
Premiul III	lei 2.000

Premiul I reprezintă execuția machetei gata de imprimat și care devine proprietatea Administrației Poștelor și Telecomunicațiilor.

Desenul va reprezenta portretul Generalissimo I. V. Stalin, într'un cadru adecvat.

Pentru ca timbrul să poată fi tipărit în două culori, artiștii concurenți vor executa două desene, unul cu portretul, iar celălalt cu cadrul, ținându-se seama că în interiorul cadrului (acolo unde se va imprima portretul) desenul să fie estompat până la alb. Dimensiunea timbrului gata imprimat, va fi de 25/30 mm. Machetele vor fi executate mărite

de cel puțin 10 ori, în rapori cu dimensiunea mai sus arătată.

Pe lângă desen, timbrele vor purta următoarele texte: „Republica Populară Română (fără prescurtare), „Poșta”, „Lei”, un spațiu necesar prețului format din 2 cifre, și „I. V. Stalin 1879—1949”.

Machetele se vor executa numai în negru și vor fi depuse, până la data de 15 Octombrie a. c., la sediul Comisiunii pentru stabilirea normelor generale asupra emisiunilor de timbre speciale din Ministerul Comunicațiilor, Str. Armenească Nr. 10, etaj III.

Concurenții vor depune la sediul submisiunii comisiei, două plicuri închise, prevăzute cu același „Motiv”, primul conținând macheta, iar al doilea numele și adresa autorului.

Vor putea lua parte la acest concurs numai artiștii plastici, membri ai Sindicatelor Artelor Frumoase și ai Sindicatelor Mixte.

Pentru orice alte informațiuni, concurenții se vor putea adresa Oficiului Filatelice (OFIL) din Administrația Poștelor și Telecomunicațiilor, București, Str. Lipscani Nr. 7.

6.

Emisiunea închinată Generalissimo Stalin.

Se știe că la data de 21 Decembrie a. c. Marele învățător al clasei muncitoare, Iosif Vissarionovici Stalin, împlinește 70 de ani. Țările de democrație populară, R. P. Bulgaria, R. P. Ungară și Cehoslovacia, au anunțat emisiuni speciale închinată acestui eveniment.

După cum am anunțat din vreme Administrația Poștelor și Telecomunicațiilor din țara noastră va sărbători, la rândul ei, acest mare eveniment, prin emiterea unui timbru, special.

Timbrul se lucrează după macheta picturii I. Dumitraș, în dimensiunea 28/33 mm. și având ca text, „Glorie Marelui Stalin”.

Valoarea nominală va fi de 31 lei, iar imprimarea se va face în coli de 100 bucăți, dantelate și nedantelate, pe hârtie velină cu filigran R.P.R.

Din punct de vedere tehnic trebuie să menționăm că acest timbru va fi tipărit în trei culori, după o nouă metodă a Fabricii de Timbre. Este pentru prima oară când timbrele moderne românești sunt tipărite în tricromie.

7.

8.

9.

Planşa 4

10.

11.

12.

13

14

15.